

Het onderwijssysteem van

Bulgarije

beschreven en vergeleken met
het Nederlandse systeem

Dit document geeft informatie over het onderwijssysteem van Bulgarije. We leggen uit wat het Nederlandse equivalent is van de meest voorkomende diploma's uit Bulgarije met als doel: toelating tot het Nederlands hoger onderwijs.

Disclaimer

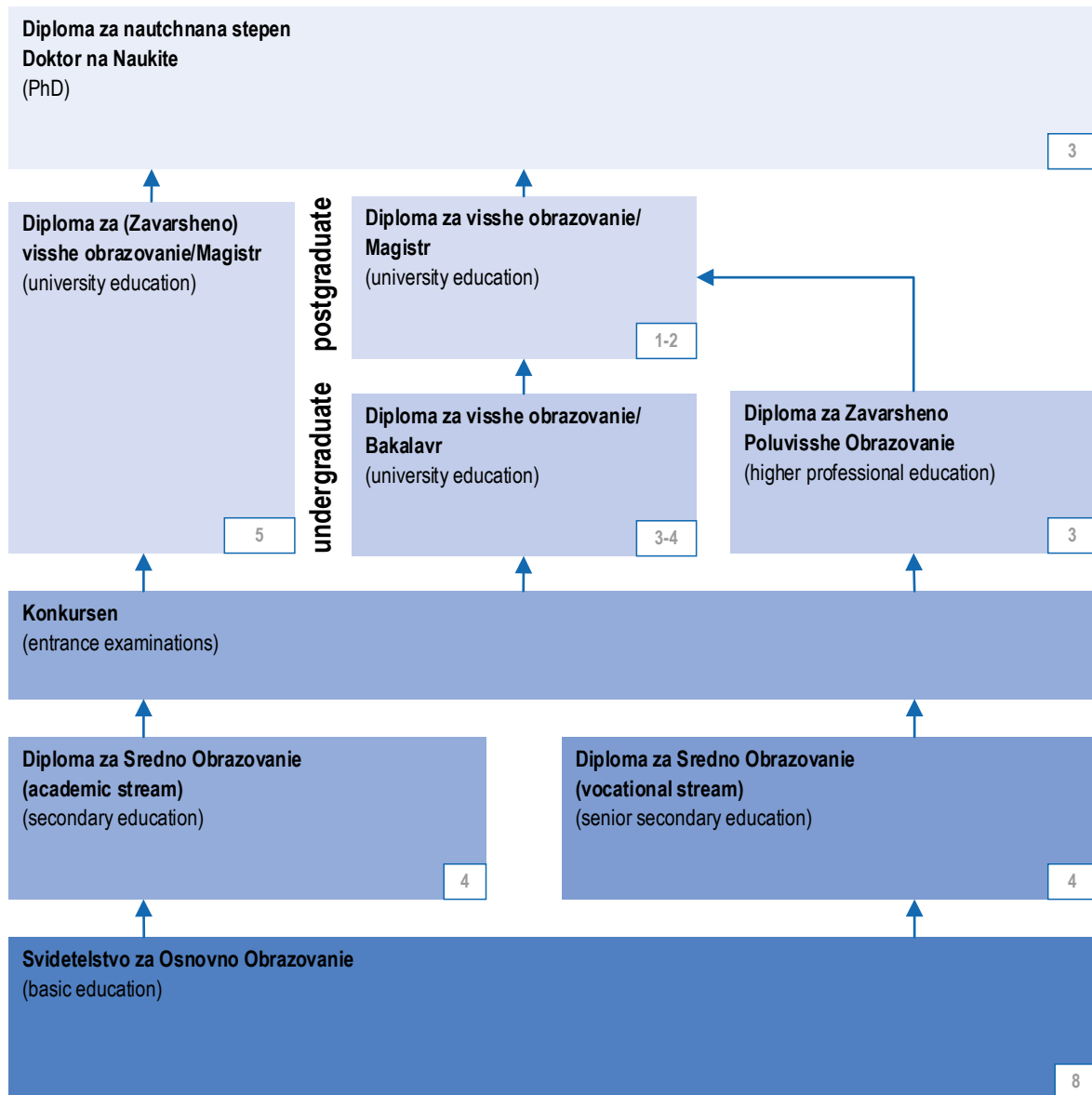
We doen ons best om de informatie zo up-to-date mogelijk te houden. We aanvaarden echter geen aansprakelijkheid voor schade die is ontstaan als gevolg van fouten of onvolledige informatie in dit document.

Copyright

Op deze publicatie, met uitzondering van het beeldmateriaal, is de Creative Commons Naamsvermelding NietCommercieel 3.0 Unported-licentie van toepassing. Zie onze [copyrightpagina](#) voor meer informatie over het hergebruik van deze publicatie.

■ Stroomschema: onderwijssysteem Bulgarije

0 Duur van de opleiding

Overzicht diplomawaarderingen

Wat is de Nederlandse waardering van Bulgaarse diploma's die veel voorkomen? Gangbare diploma's zijn de diploma's die Nederlandse hogescholen en universiteiten regelmatig zien als studenten uit Bulgarije zich aanmelden voor een opleiding.

Buitenlands diploma	Nederlandse waardering en NLQF-niveau		EQF-niveau
<i>Diploma za sredno obrazovanie</i> - Диплома за средно образование met de beroepstitel (квалификация) (<i>vocational stream</i>)	vwo-diploma voor het algemeen vormende deel en mbo-diploma niveau 3 voor het beroepsgerichte deel	4+ en 3	4 en 3
<i>Diploma za sredno obrazovanie</i> - Диплома за средно образование (<i>academic stream</i>)	vwo-diploma	4+	4
<i>Diploma za zavarsheno poluvisshe obrazovanie</i> - Диплома за Завършено Полувисше Образование met de graad <i>Specialist</i>	ten hoogste een bachelorgraad in het hbo	6	6
<i>Diplom za visshе obrazovanie na obrazovatelno kvalifikatsionna stepen</i> (<i>Profesionalen</i>) <i>Bakalavr</i> - Диплома за висше образование на образователно-квалификационна степен бакалавр	bachelorgraad in het hbo of wo	6	6
<i>Diploma za visshе obrazovanie na obrazovatelno kvalifikatsionna stepen</i> <i>Magister</i> - Диплома за висше образование на образователно-квалификационна степен магистер	mastergraad in het hbo of wo	7	7

Let op:

- Dit is een globaal advies waaraan geen rechten kunnen worden ontleend.
- NLQF = Nederlands kwalificatieraamwerk. [EQF](#) = Europees kwalificatieraamwerk.
- Het EQF/[NLQF-niveau](#) zegt niet zozeer iets over de studie-inspanning of -inhoud, maar wel over wat iemand kan en weet als een bepaald leerproces is afgerond.

Onderwijssysteem Bulgarije

- Informatie over de Nederlandse waarderingen staat op onze website: [onderwijssysteem Nederland](#).
- [SBB, Samenwerkingsorganisatie Beroepsonderwijs Bedrijfsleven](#), waardeert buitenlandse diploma's en opleidingen op vmbo- en mbo-niveau. De waardering kan afwijken wanneer SBB het diploma waardeert voor toelating tot een mbo-opleiding of werk.

■ Introductie

De republiek Bulgarije is een parlementaire democratie verdeeld in 28 administratieve provincies.

Aan het hoofd van het land staat de president, die voor 5 jaar gekozen wordt. De regering van Bulgarije wordt gevormd door de *Council of Ministers*. Haar taken zijn onder andere het bepalen van het nationale onderwijsbeleid en het indienen van voorstellen bij het Bulgaarse parlement (*National Assembly*) voor het opzetten, veranderen of sluiten van instellingen en faculteiten en het vaststellen van het aantal studenten dat per jaar mag studeren in het hoger onderwijs. Het onderwijs valt onder de politieke verantwoordelijkheid van het *Ministry of Education and Science*, het Bulgaarse ministerie van Onderwijs.

Onderwijs wordt gegeven in het Bulgaars; enkele faculteiten en departementen van enkele hogeronderwijsinstellingen bieden echter ook cursussen aan in Engels, Duits of Frans. Ook wordt er in het voortgezet onderwijs anderstalig onderwijs gegeven aan *Foreign Language Secondary Schools*. Het Bulgaars gebruikt het Cyrillische schrift.

In Bulgarije geldt een onderwijsplicht voor kinderen tot 16 jaar. Het academisch jaar loopt van september tot augustus.

■ Basis- en voortgezet onderwijs

Basisonderwijs

Het basisonderwijs (*osnovno obrazovanie*) duurt 8 jaar en bestaat uit 2 fasen:

- *Junior education (nachalno obrazovanie)* duurt 4 jaar, wordt gevolgd door kinderen van 7 tot 10 jaar en leidt tot het *Udostoverenie za zavarshen natchalen etap na osnovoto obrazovanie* (Certificaat van voltooiing van de eerste stage van basis onderwijs).
- *Presecondary education (progymnasiya)* duurt ook 4 jaar, is bedoeld voor kinderen van 10 tot 14 jaar en leidt tot het *Svidetelstvo za osnovno obrazovanie* (Certificaat van lager onderwijs).

Voortgezet onderwijs

Het voortgezet onderwijs kan worden onderverdeeld in algemeen vormend voortgezet onderwijs, profielgeoriënteerd onderwijs (*academic streams*) en middelbaar beroepsonderwijs en training (*vocational streams*).

Voortgezet onderwijs duurt 4 jaar en kunnen leerlingen volgen aan:

- *gimnasia* (algemene middelbare scholen);
- *profilirana gimnasia* (middelbare scholen met profielgeoriënteerd onderwijs);
- *sredna obchschoobrazovatelna uchilishte* (algemeen vormende middelbare scholen);

- *profesionalna gimnazia* (beroepsscholen);
- *profilirano uchilishte en sportno uchilishte* (sport- en kunstscholen); en
- *uchilishte po izkustva il spetsialno uchilishte* (speciale scholen).

De opleidingsduur aan *profilirana gimnazia, profilirano uchilichsche* (profielgeoriënteerde scholen) is meestal 5 jaar.

Leerlingen gaan naar een profielgeoriënteerde school na afronding van het zevende schooljaar van de basisopleiding. Dit betekent dat leerlingen op beide types scholen na in totaal 12 jaar lager en voortgezet onderwijs op 18-jarige leeftijd examen doen. Na succesvolle afronding van de opleiding wordt het *Diploma za sredno obrazovanie* (voorheen *Diploma za zavarsheno sredno obrazovanie* – DZSO) uitgereikt.

Het *Diploma za sredno obrazovanie (academic stream)* - Диплома за средно образование is qua niveau vergelijkbaar met een vwo-diploma.

Algemeen vormend en beroepsgericht voortgezet onderwijs

Middelbaar beroepsonderwijs en training (*profesionalno obrazovanie i obuchenie* – *vocational streams*) bestaat uit algemeen vormend en beroepsgericht voortgezet onderwijs, onder meer in de richting economie, techniek, landbouw, kunst en muziek. Studenten kunnen dit onderwijs volgen aan middelbare technische scholen, na afronding van het 8^e jaar van de basisopleiding, waarna de opleiding 4 jaar duurt. Of na afronding van het 7^e jaar van de basisopleiding, waarna de opleiding 5 jaar duurt (inclusief een intensief vreemde taal-programma). Ook hier geldt dus dat leerlingen 12 jaar onderwijs afronden.

Leerlingen die dit onderwijs hebben afgerond, ontvangen het *Diploma za sredno obrazovanie* (Diploma van middelbaar onderwijs). Sinds 2006 geeft dit diploma toelating tot het hoger onderwijs in Bulgarije.

Het *Diploma za sredno obrazovanie (vocational stream)* - Диплома за средно образование met de beroepstitel (квалификация) - is qua niveau vergelijkbaar met een vwo-diploma voor het algemeen vormende deel en met een mbo-diploma niveau 3 voor het beroepsgerichte deel.

Hoger onderwijs

Volgens de *Higher Education Act* (1995) wordt het hoger onderwijs verzorgd aan alle hogeronderwijsinstellingen.

Onder de hogeronderwijsinstellingen vallen:

- universiteiten (*universitet*);
- gespecialiseerde hogescholen (*spetzializirano visshe uchilishte*, academies en instituten); en
- colleges (*kolej*), die voor 1995 semi-hogeronderwijsinstellingen (*poluvisshe Instituti*) werden genoemd.

Wetenschappelijk hoger onderwijs volgen studenten aan universiteiten en gespecialiseerde hogescholen.

Niet-wetenschappelijk onderwijs volgen studenten aan colleges.

Toelating tot hoger onderwijs

Toelating tot hogeronderwijsinstellingen is naast de beide diploma's van het voortgezet onderwijs gebaseerd op toelatingsexamens (*konkursen*) van de individuele hogeronderwijsinstelling. Toelatingseisen voor het hoger onderwijs zijn afhankelijk zowel van het soort hogeronderwijsinstelling als van de specialisatie.

De hogeronderwijsinstellingen mogen zelf bepalen of ze schriftelijke toelatingsexamens al dan niet in combinatie met testen wil opleggen voor toelating. De hogeronderwijsinstellingen zijn autonoom en zijn bevoegd om extra toelatingseisen te stellen. De toelatingsprocedure per studieprogramma wordt per jaar vastgesteld en vooraf gepubliceerd door de hogeronderwijsinstelling zelf.

Universitair onderwijs

Het hoger onderwijssysteem in Bulgarije is sinds de *Higher Education Act* van 1995 gebaseerd op 2 cycli. Studenten kunnen graden/diploma's behalen in de 1^e cyclus en in de 2^e cyclus.

1^e cyclus-graden

Profesionalen bakalavr no .... (Profesional Bachelor's in....)

'Profesionalen bakalavr no...'-opleidingen duren ten minste 3 jaar (180 [ECTS](#)). Dit komt overeen met niveau 6 van het EQF. Studenten sluiten deze opleidingen af met staatsexamens (*dŭrzhaven izpit*) of de verdediging van een afstudeerwerkstuk (*diploma rabota*). Succesvolle afsluiting leidt tot een getuigschrift dat bekend staat als *Diploma za visshe obrazovanie na obrazovatelno-kvalifikatsionna stepen*, Диплома за висше образование на образователно-квалификационна степен, 'Profesionalen bakalavr no...'

(Diploma voor de geslaagde onderwijskundige kwalificatiegraad van hoger onderwijs, 'Professionele Bachelor in...') en een beroepskwalificatie.

Dit diploma is ontstaan als vervolg op de Wet of het Hoger Onderwijs van 1995 met de overgangs- en finale regelingen van 2007. Houders van dit getuigschrift kunnen hun studie voortzetten en daarmee een bachelorgraad aan een erkende universiteit halen in het overeenkomstige hoofdvak. Hierbij moeten studenten een opleiding van ten minste 60 ECTS volgen om tot de 4-jarige bachelorgraad te komen. Ook hebben professionele bachelors toelating tot masteropleidingen in de overeenkomstige richting, waarbij het programma 120 ECTS of 2 studiejaar bedraagt om tot een 5-jarige master te komen. Houders van het '*Profesionalen bakalavr no...*' hebben ook toegang tot de arbeidsmarkt.

Bakalavr (Bachelor)

Een *Bakalavr*-opleiding duurt ten minste 4 jaar (240 ECTS). De opleiding komt overeen met niveau 6 van het EQF en wordt afgesloten met een staatsexamen (*dŭrzhaven izpit*) of een afstudeerwerkstuk (*diploma rabota*). Succesvolle afsluiting leidt tot een getuigschrift dat bekend staat als *Diploma za visshе obrazovanie na obrazovatelno-kvalifikatsionna stepen*, Диплома за висше образование на образователно-квалификационна степен, '*Bakalavr*' (Diploma van afgestudeerde onderwijskundige kwalificatiegraad van hoger onderwijs, '*Bachelor*') (DZVO; diploma van hoger onderwijs) met de graad *Bakalavr*, voorheen *Diploma za zavarsheno visshе obrazovanie* genoemd, en eventueel een beroepskwalificatie (bijvoorbeeld *economist*). Dit diploma is door de *Higher Education Act* van 1995 in het leven geroepen.

Houders van een *Bakalavr*-getuigschrift hebben toegang tot masteropleidingen die niet minder dan 1 jaar duren, met een totale studieduur van 5 jaar. Sommige opleidingen kennen geen *Bakalavr*-cyclus en leiden derhalve rechtstreeks tot de graad *Magistr* (tweede cyclus). Volgens de laatste amendementen van de *Higher Education Act* is met het DZVO-getuigschrift ook toegang mogelijk tot *doktor*-studies met een duur van 4 jaar. Met een *Bakalavr*-opleiding heeft de Bulgaarse student ook toegang tot de arbeidsmarkt.

Het '*Bakalavr*', *Diploma za visshе obrazovanie na obrazovatelno-kvalifikatsionna stepen* - Диплома за висше образование на образователно-квалификационна степен (*Profesionalen*) is qua niveau vergelijkbaar met een bachelorgraad in het hoger beroepsonderwijs of het wetenschappelijk onderwijs, afhankelijk van de aard van de opleiding.

2^e cyclus-graden**Magistr (Master)**

Een *Magistr*-opleiding duurt ten minste 5 jaar (300 ECTS). Houders van een 'Professionele Bachelorgraad in...' moeten een programma van ten minste 120 ECTS volgen, houders van een *Bachelorgraad* een programma van ten minste 1 jaar.

Na het succesvol afleggen van staatsexamens of de verdediging van een afstudeerwerkstuk ontvangen kandidaten een getuigschrift dat bekend staat als *Diploma za visshе obrazovanie na obrazovatelno-kvalifikatsionna stepen* Диплома за висше образование на образователно-квалификационна степен, 'Magistr' (DVZO- Diploma van geslaagde onderwijskundige kwalificatiegraad van hoger onderwijs, 'Magistr'), voorheen *Diploma za (zavarsheno) visshе obrazovanie* genoemd. Alle DVZO's behaald vóór 1995 zijn gelijkgesteld aan de *Magistr*-diploma's.

Het 'Magistr', *Diploma za visshе obrazovanie na obrazovatelno - kvalifikatsionna stepen*, Диплома за висше образование на образователно-квалификационна степен, is qua niveau vergelijkbaar met een mastergraad in het hoger beroepsonderwijs of in het wetenschappelijk onderwijs, afhankelijk van de aard van de opleiding.

Doktor (PhD)

De opleiding tot *Doktor* duurt ten minste 3 jaar na het behalen van een *Magistr*-graad. Dit komt overeen met niveau 8 van het EQF. Vanaf het amendement van juni 2004 op de *Higher Education Act* van 1995 is het niet meer mogelijk om met een *Bakalavr*-graad toelating tot het doctoraat te krijgen. Voor juni 2004 was dit wel mogelijk en duurde de opleiding minimaal 4 jaar.

Tot 1995 werd het *Diploma za kandidat na Naukite* met de graad *Kandidat na Naukite* (*Candidate of Science*) verleend. Deze is vervangen door de huidige *Doctor's* graad, die in de *Higher Education Act* gelijkgesteld wordt met de *Kandidat na Naukite*.

De graad *Doktor na Naukite* is de hoogst haalbare onderzoeksgraad. Aan het eind van een periode van uitsluitend wetenschappelijk onderzoek behalen studenten het *Diploma za nautchnana stepen 'Doktor na Naukite'* (Diploma voor de wetenschappelijke graad 'Doktor of Science'). Deze graad heeft geen vast omljind studieprogramma of vooraf vastgestelde studieduur.

■ Hoger beroepsonderwijs

De beroepscolleges (*profesionalen kolej*) bieden hoger beroepsgericht (niet-academisch) onderwijs aan. Colleges (*kolezji*) verzorgen deze opleidingen. Beroepscolleges bieden hoger beroepsopleidingen aan van ten minste 2 jaar in een reeks verschillende disciplines, zoals toerisme en techniek. De opleidingen zijn sterk op het beroep gericht, studenten doen geen onderzoek.

Toelating is op basis van het middelbareschooldiploma en een toelatingsexamen. Studenten die slagen voor de opleiding na het afleggen van een staatsexamen, ontvangen het getuigschrift *Sertifikat za profesionalna kvalifikatsia* (*Certificate of professional qualification*). Deze kwalificatie is ontstaan met de wet op het Beroepsonderwijs en Training uit 1999.

Het *Diploma za zavarsheno poluvisshe obrazovanie* - Диплома за Завършено Полувисше Образование met de graad *Specialist* is qua niveau vergelijkbaar met ten hoogste een bachelorgraad in het hoger beroepsonderwijs in overeenkomstige richting.

Daarnaast zijn er colleges die academisch onderwijs verzorgen, hetzij als onafhankelijke instelling, hetzij als onderdeel van een geaccrediteerde universiteit. Beide soorten instelling leiden op voor de graad *Profesionalen bakalavr na...'*.

Zie ook het [overzicht van de National Evaluation and Accreditation Agency \(NEAA\)](#) met geaccrediteerde hogeronderwijsinstellingen.

Beoordelingssystemen

De kennis en vaardigheden van de studenten worden gewaardeerd volgens een schaal van 2 tot 6, waarbij 3 als voldoende geldt. Het cijfer 1 komt zelden voor als beoordeling.

Cijfers	Omschrijving	Betekenis
6	<i>Otlichen</i>	Uitstekend
5	<i>Mnogo dobur</i>	Zeer goed
4	<i>Dobur</i>	Goed
3	<i>Sreden</i>	Voldoende
2	<i>Slab</i>	Zwak

Verschillende instellingen gebruiken het *European Credit Transfer and Accumulation System (ECTS)*. Meer informatie over het ECTS staat in de Engelstalige [gebruikershandleiding](#) van de Europese Commissie.

Meer informatie over de waarde van buitenlandse cijfers staat op [onze website](#).

Bolognaproces

Bulgarije was een van de 29 landen die in 1999 de Bologna Verklaring tekenden. De voornaamste inspanningen liggen op het gebied van wetgeving die in overeenstemming met de Bolognaverklaring wordt gebracht. In juni 2004 is met een amendement op de *Higher Education Act* van 1995 het gebruik van het ECTS-systeem en de introductie van het *Diploma Supplement* in de wet vastgelegd. Ook de accumulatie en overdracht van *credits* is hierin geregeld.

Informatie over de huidige stand van zaken is te vinden op de [website van de European Higher Education Area \(EHEA\)](#).

Kwalificatieraamwerken

Sinds 2009 geeft de Bulgaarse overheid voorrang aan de ontwikkeling van een nationaal kwalificatieraamwerk. Volgens een publicatie uit augustus 2010 zou er een eerste schets van een nationaal kwalificatieraamwerk omstreeks 15 december 2012 worden gepubliceerd.

Volgens onze informatie zijn er sindsdien geen nieuwe schetsen of schema's van een raamwerk gepubliceerd.

■ Accreditatie en kwaliteitszorg

Het *National Evaluation and Accreditation Agency* (NEAA) accrediteert hoger onderwijsinstaties en hoger onderwijsprogramma's (bachelor-, master- en PhD-opleidingen).

De termijn van accreditatie is 6 jaar wanneer de procedure is afgerond met een goede of zeer goede beoordeling.

De termijn is 3 jaar wanneer er alleen een voldoende beoordeling volgt. Men kent hierbij de beoordelingen zeer goed, goed, voldoende en onvoldoende.

Meer informatie staat op de [website van het National Evaluation and Accreditation Agency \(NEAA\)](#).

■ Internationale verdragen

Bulgarije heeft de Lissabon Conventie in 1997 ondertekend en in 2000 geratificeerd. Daarnaast heeft Bulgarije ruim 30 bilaterale verdragen met andere landen voor de wederzijdse erkenning van elkaars diploma's.

■ Documenten controleren

Een compleet dossier bestaat uit de volgende documenten:

- het Bulgaarse diploma en de bijbehorende cijferlijst; en
- een beëdigde vertaling van beide stukken.

Diplomasupplement

Per 2005 ontvangen Bulgaarse afgestudeerden het *Diploma Supplement* (DS) zowel in het Bulgaars als in het Engels. Met het amendement van 2004 op de *Higher Education Act* van 1995 werd het diplomasupplement wettelijk geïntroduceerd in het onderwijssysteem van Bulgarije.

Meer informatie over het *Diploma Supplement* (DS) staat op de [Europass-website](#).

■ Overzicht hogeronderwijsinstellingen

- [Register of Higher Education Institutions](#), van het ministerie van Onderwijs en Wetenschap, met alle erkende hogeronderwijsinstellingen in Bulgarije.
- [Overzicht](#) van geaccrediteerde hogeronderwijsinstellingen van de [National Evaluation and Accreditation Agency \(NEAA\)](#).
- [Study in Bulgaria-website](#) met een overzicht van Bulgaarse universiteiten.

Colleges die academisch onderwijs aanbieden in de structuur van een universiteit:

- [Technical College](#) – Smolian in de structuur van de University of Plovdiv.
- [Pleven College of Education](#) in de structuur van de University of Veliko Tarnovo.
- [Technical College](#) – Silistra en [Technological College](#) – Razgrad in de structuur van de University of Rousse.
- [Technical College](#), [College of Tourism](#) en [Medical College](#) - Bourgas in de structuur van de University 'Prof. D-R Asen Zlatarov'.
- [College of Tourism](#) – Varna in de structuur van de University of Economics – Varna.
- College of Economics and Management - Svishtov in de structuur van de The D.A. Tsenov Academy of Economics – Svishtov, zie [Engelse](#) of [Bulgaarse](#) versie.
- [Technical College of Lovech](#) in de structuur van de [TU of Gabrovo](#).
- [Medical College](#) – Sofia in de structuur van de MU of Sofia.
- [Medical College](#) – Varna in de structuur van de MU of Varna.
- [The Medical College](#) – Plovdiv in de structuur van de MU of Plovdiv.
- [Medical College](#) – Pleven in de structuur van het Higher Institute of Medicine – Pleven.

Onafhankelijke colleges:

- [Higher College of Telecommunications and Posts](#) – Sofia.
- [College of Management, Trade and Marketing](#) – Sofia.
- [European College of Economics and Management](#) – Plovdiv.
- [College of Theatre 'Lyuben Grois'](#) – Sofia.

■ Handige websites

- [Het Bulgaarse ministerie van Onderwijs, Ministry of Education and Science](#).
- [Het National Evaluation and Accreditation Agency](#).
- [De Bulgaarse NARIC](#), onder meer met de [tekst](#) van de Wet op het Hoger Onderwijs uit 1995.
- [Het Human Resource Development Centre](#) met informatie over het hoger onderwijs in Bulgarije.